

Binogi

Binogi Lärarhandledning

Sápmi

Innehåll

I kursplanerna ligger huvudansvaret för undervisningen om urfolket samer och de nationella minoriteternas kultur, historia, rättigheter och situation i Sverige i ämnet samhällskunskap. I samhällskunskapen finns nu ett bredare och djupare innehåll om nationella minoriteter i både mellan- och högstadiet. För att möjliggöra ett samlat innehåll tar samhällskunskapen också över det historiska perspektivet från kursplanen i historia.

Skrivningar kring Samer och Sámpi finns också med när det gäller berättelser om samisk religion redan i lågstadiet och minoritetsspråk svenska.

Innehåll

s. 4 - Snabb översikt över våra 6 lektioner som berör Sápmi

s. 5 - Lektioner om Sápmi - Sammanfattning. 6 Framgångsfaktorer inom kunskapsområdet

s. 9 - Lektionsförslag 1-4

s. 16 - Kompletterande material på andra sidor

Snabb översikt över våra 6 lektioner som berör Sápmi

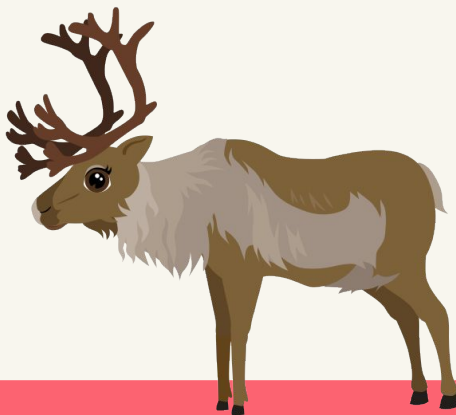
Vårt material om Sapmi består av en övergripande historia, [Kolonisering av Sápmi](#)

Två delar av mer detaljerad historia [Samiska: forntid till 1600-tal](#) , [Samiska: 1600-tal till nutid](#)

En lektion som betonar traditioner som renskötsel och hantverk samt religion [Samernas historia och traditioner](#)

En mer personlig berättelse om Elin som same. [Samerna](#)

En om minoritetsspråk som handlar om alla minoritetsspråk inklusive samiska. [Sverige nationella minoritetsspråk](#)

Lektioner om Sápmi - sammanfattning

- [Kolonisering av Sápmi](#)

Samernas historia, från deras tidiga liv i Sápmi till hur de utsattes för förtryck och orättvisor när andra länder tog kontroll över deras områden. Samerna tvingades arbeta i gruvor, förbjöds utöva sin religion, och deras språk och kultur trängdes undan, men avslutas med att samerna idag är erkända som ursprungsbefolkning och har fått vissa rättigheter tillbaka.

- [Samerna](#) Elin som arbetar med att visa upp samisk kultur för turister. Elin tar emot besökare i en kåta på fjället där hon berättar om samiskt liv och serverar renkött, och hon är också ledamot i Sametinget där hon hjälper till att representera samernas intressen.

- [Samernas historia och traditioner](#)

Samerna utvecklade sin kultur i Sápmi, med särskilt fokus på renskötsel och hantverk. Renskötseln blev central för samerna omkring år 500, då de började tämja renar och använda dem för transport, mat och material, medan hantverket utvecklades för att skapa livsviktiga redskap av naturmaterial som renhorn, skinn och björkbark.

Lektioner om Sápmi - sammanfattning

- [Samiska forntid till 1600-tal](#)

Samerna levde relativt ostört i sitt område fram till 1600-talet. De utvecklade sin unika kultur och religion i Sápmi. Som ursprungsfolk levde de av renskötsel, hade eget språk och tro, och anpassade sig till livet i norr genom att flytta med renarna och bo i kåtor. Den samiska religionen inbegriper nåjder som andliga ledare som använde trummor för att nå andevärlden.

- [Samiska 1600-tal till nutid](#)

Samernas liv förändrades drastiskt från 1600-talet när svenska staten började tvångskristna dem och dra nya gränser genom Sápmi, vilket påverkade deras traditionella levnadssätt. Under 1900-talet utsattes samerna för rasbiologiska idéer och diskriminering i skolan, men situationen har förbättrats med tiden genom bildandet av Sametinget och återinförandet av rättigheter för gränsöverskridande renbete.

- [Sverige nationella minoritetsspråk](#)

Sveriges fem nationella minoritetsspråk - finska, meänkieli, samiska, romani chib och jiddisch - har en särskild status eftersom de har talats i landet i över hundra år. Dessa språk får särskilt stöd och skydd för att bevaras och utvecklas, och texten ger en kort historisk bakgrund till varje språk och dess talare i Sverige.

Lektionsförslag 1- Koloniseringen av Sápmi

[Kolonisering
av Sápmi](#)

åk 4,6
7-9

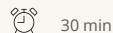

Ökad kännedom om Sápmi

Moment A

- Se filmen 5-15min

Moment B

30 min

Visa filmen och reflektera kring frågorna nedan

- Vad betyder det att samerna är en ursprungsbefolkning?
- Hur påverkades samernas liv när kungarna började intressera sig för deras områden? Vilka förändringar skedde?
- Varför tror ni det är viktigt att lära sig om samernas historia och kultur i skolan?
- Hur tror ni det kändes för samiska barn att inte få prata sitt eget språk i skolan? Vad skulle ni tycka om ni inte fick prata svenska i skolan?
- På vilka sätt påverkade industrialiseringen (t.ex. gruvdrift och vattenkraft) samernas traditionella levnadssätt?

Lektionsförslag 2 - Samerna

[Samerna](#)

åk 4-6,
7-9

Att få ökad förståelse Samerna

Moment A

- Se filmen 5-15min

Moment B 30min

Diskussionsfrågor till videon

- Vad är en kåta och hur används den i filmen? Hur tror ni det skulle vara att bo i en kåta jämfört med ett vanligt hus?
- Hur har renskötseln förändrats från förr i tiden till idag? Vilka moderna hjälpmedel använder renskötarna nu?
- Vad är Sametinget och vilken funktion fyller det?
- Filmen tar upp en konflikt mellan gruvdrift och renskötsel. Vilka olika intressen står mot varandra här och hur kan man hitta en lösning?

Lektionsförslag 3 - Tidslinjer

åk 4-6, 7-9

Att få ökad förståelse samernas historia

Moment A 5-15 min

- Se filmerna: [Samiska forntid till 1600-tal](#), [Samiska 1600-tal till nutid](#)

Moment B 30 min

Arbeta med tidslinjer: Dela in klassen i flera delar en som fördjupar i första filmen och en i den andra.

Låt dem sedan ställa sig fysiskt i ordning på en tidslinje i klassrummet och berätta om de olika händelserna. Låt dem göra det fritt och hitta årtal som de tycker ska vara med på tidslinjen, eller ta hjälp av tidslinjen på nästa sida.

Vill man inte arbeta fysiskt så använd papper och penna och rita eller använd digitalt verktyg.

Man kan också klippa ut de olika delarna av tidslinjen och dela ut dem och sedan lägga dem i rätt ordning och sedan berätta om dem.

Tidslinje

Forntid till medeltid

- 1 — Ca 12000 år sedan
Istiden avslutas, isen drar sig tillbaka från norra Europa
- 2 — Ca 10000 år sedan
Människor börjar vandra in i området som blir Sápmi
- 3 — Ca 2200 år sedan
Samerna bildas som ett eget folk
- 4 — Ca 700 e.Kr.
Samerna möter nordbor i området

1500-tal till 1600-tal

- 1 — 1500-tal
De första romerna kommer till Sverige
- 2 — 1500-tal
Judar börjar bosätta sig i Sverige
- 3 — 1600-tal
Svenska staten börjar kristna samerna med tvång
- 4 — 1634
Silver upptäcks i Nasafjäll, vilket leder till tvångsarbete för samer

Tidslinje

1700-tal till 1800-tal

- 1 — 1700-tal
Ny gräns dras mellan Norge och Sverige genom Sápmi
- 2 — 1809
Finland skiljs från Sverige, meänkieli börjar utvecklas separat från finskan
- 3 — 1800-tal
Gränser stängs för samerna, många tvingas flytta söderut

Tidigt 1900-tal

Tidigt 1900-tal: Rasbiologiska idéer påverkar synen på samer

Mitten av 1900-talet

- 1 — 1950-tal
Nomadskolorna blir mer lika andra skolor
- 2 — 1960-tal
Samiska börjar läras ut i skolan

Tidslinje

Sent 1900-tal till tidigt 2000-tal

1

1993

Sametinget bildas

2

2005

Lappkodicillen börjar gälla igen, samer kan resa över gränser

2010: Finska, meänkieli, samiska, romani chib och jiddisch utses till nationella minoritetsspråk i Sverige

Lektionsförslag 4 - Minoritetsspråk

[Sverige nationella
minoritetsspråk](#)

åk 4-6, 7-9

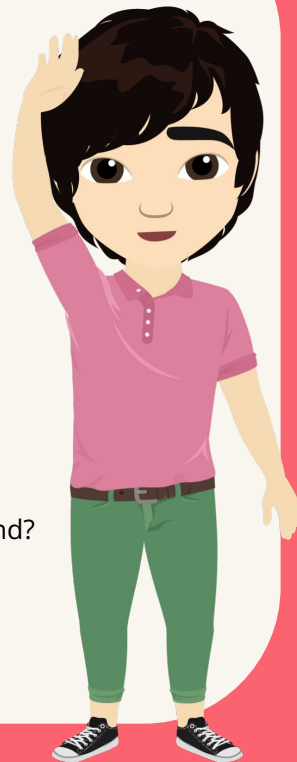
Att få ökad förståelse för minoritetsspråk

Moment A 15 min

- Se filmen

Moment B 30 min

- Vilka är de fem officiella minoritetsspråken i Sverige?
- Varför är det viktigt att skydda och stödja minoritetsspråk?
- Hur tror ni att det påverkar en persons identitet att tala ett minoritetsspråk?
- Vilka fördelar och utmaningar kan det finnas med att ha flera officiella minoritetsspråk i ett land?
- Känner du någon som talar ett minoritetsspråk? Vilket språk är det?
- Om du fick lära dig ett av minoritetsspråken, vilket skulle du välja och varför?

Kompletterande lektionsmaterial på andra sidor

Skolverket [Tips om undervisning om Samer](#)

Samer.se [Lektionsmaterial](#)

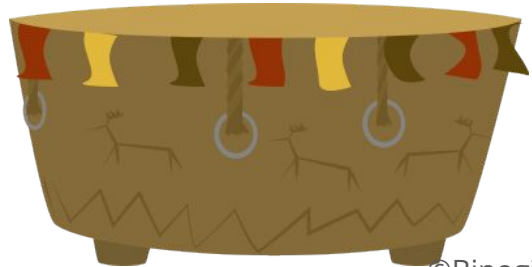
©Binogi

©Binogi

©Binogi

©Binogi

©Binogi

©Binogi

©Binogi

©Binogi

©Binogi

Läroarhandledning Sápmi
sammanfattad av:

Mats Larsnäs
Implementeringsansvarig
/CSM, Binogi
Legitimerad Gymnasielärare
Samhällskunskap, Historia.

